

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Повна назва навчальної дисципліни	Історія Середніх віків
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Навчально-науковий інститут права. Кафедра історії
Розробник(и)	Зякун Алла Іванівна
Рівень вищої освіти	Перший рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень, QF-LLL – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл
Семестр вивчення навчальної дисципліни	16 тижнів протягом 3-го семестру
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг дисципліни становить 5 кред. ЄКТС, 150 год., з яких 1 кред. (30 год.) становить курсова робота, 64 год. становить контактна робота з викладачем (32 год. лекцій, 32 практичних занять), 86 годин самостійна робота.
Мова викладання	Українська

2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Статус дисципліни	Обов'язкова навчальна дисципліна для освітньої програми "Історія"
Передумови для вивчення дисципліни	Історія античності
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формування системи знань про досягнення та історичний досвід країн Західної Європи та Візантії у V – початку XVII ст.; засвоєння соціально-економічних, політичних, культурних та інших характеристик розвитку суспільства Європи за доби середньовіччя.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Криза античного світу. Раннє середньовіччя.
--

Тема 1 Вступ до курсу. Криза рабовластництва та перехід від античності до середніх віків. Предмет курсу «Історія середніх віків». Література до курсу. Історія походження терміну «середні віки». Хронологічні межі та періодизація історії середніх віків. Значення середніх віків для історії людства. Сутність феодалізму його соціально-економічна основа. Характерні риси раннього, розвинутого та пізнього середньовіччя. Класифікація середньовічних джерел.

Тема 2 Падіння західної Римської імперії та утворення варварських держав.

Економічна криза Римської імперії. Виникнення військової диктатури. Зростання політичної самостійності великих землевласників. Загострення соціальної боротьби її характер та значення для долі імперії. Причини та початок германських вторгнень на територію імперії наприкінці IV - V ст. Союзи германських племен. Навала гуннів. Загальні типи ранньофеодальних варварських держав, утворених в епоху Великого переселення народів. Значення варварських завоювань.

Тема 3 Франкська держава раннього середньовіччя.

Походження франків. Завоювання франками Галлії. Утворення Франкського королівства Меровінгів у V ст. Господарство та суспільний лад франків у VI - VII ст. Причини послаблення центральної влади за часів наступників Хлодвіга. Перехід влади до майордомів. Перемога над арабами. Бенефеціальна реформа Карла Мартелла та її соціальні наслідки. Перехід королівського титулу до Піпіна Короткого. Війни франків проти лангобардів та виникнення Папської держави. Зростання Франкської держави при Карлі Великому. Утворення Франкської імперії. Розвиток феодальних відносин в епоху Капролінгів. Прекарії. Коммendaції. Імунитет. Характеристика феодального помешкання Каролінгської епохи. Причини розпаду імперії Каролінгів. Верденський договір.

Тема 4 Візантія в IV - XI ст.

Утворення Візантійської імперії. Особливості аграрного устрою, ремесел і торгівлі в IV - VI ст. Державний устрій Візантії. Церква та ересі у Візантії. Політика імператора Юстиніана I. Вторгнення слов'ян у Візантію та його наслідки. Візантія та Русь. Причини, соціальна суть і підсумки іконоборчого руху. Фемний лад. Розвиток вільного селянства. Масовий народний рух. Повстання Фоми Слов'янина. Завершення процесу феодалізації. Послаблення центральної влади наприкінці XI ст.

Тема 5 Західна Європа в IX - XI ст.

Загальні риси феодального ладу Західної Європи в другій половині XI ст. Процес закріпачення селян та їх становище. Характеристика верств феодалів і сеньйоріально-вассальних відношень. Політична карта Західної Європи в IX - X ст. Норманські завоювання. Політична роздрібленість Франції в IX - XI ст. і політика перших Капетингів. Суспільний лад англосаксонських королівств у період раннього середньовіччя. Датські завоювання та їх значення в історії Англії. Особливості розвитку феодалізму в Німеччині. Утворення єдиної німецької ранньофеодальної держави. Політика короля Оттона I та утворення Німецької імперії. Боротьба римських пап і Германських імператорів за інвеституру.

Тема 6 Середньовічні міста.

Основні теорії походження міст у середні віки. Причини виникнення середньовічних міст як центрів ремесла і торгівлі. Боротьба міст з сеньорами, її соціальні основи і наслідки. Побут і громадська свідомість городян середніх віків. Характер і організація господарства міст у середні віки. Цеховий лад. Становище цехових підмайстрів і учнів. Основні етапи соціальної боротьби в середньовічному місті. Еволюція цехового устрою в XIV - XV ст. Торгівля і кредит у Західній Європі в XI - XV ст.

Тема 7 Церква в Західній Європі V - XV ст. Хрестові походи.

Роль християнської церкви в розвитку духовної культури країн Західної Європи в середні віки. Еволюція християнської церкви. Економічна база церкви й папства. Суспільно-політична роль церкви й папства. Церковні ордени. Соціальна суть єресей середніх віків. Основні типи єретичних рухів і головні їх ідеї. Боротьба церкви з єретичним рухом. Інквізиція. Передумови та причини хрестових походів. Перший хрестовий похід. Держави хрестоносців на Сході. Хрестові походи XII ст. Четвертий хрестовий похід. «Дитячі» хрестові походи. Підсумки та значення хрестових походів.

Тема 8 Культура середніх віків V - XVI ст.

Західноєвропейська культура раннього періоду середніх віків. Каролінгське Відродження. Західноєвропейська наука та університети XI - XV ст. Рицарство, його побут та менталітет у добу розвинутого середньовіччя. Рицарська культура (епос, лірика, роман). Західноєвропейська міська література. Мистецтво та основні архітектурні стилі Західної Європи X - XVI ст. Література та мистецтво раннього італійського Відродження. Гуманізм. Особливості культури Візантії.

Модуль 2. Високе та пізнє середньовіччя.

Тема 9 Франція в XII - XVст.

Посилення королівської влади та подолання роздробленості Франції в XII ст. Боротьба французьких королів з Англією в XII – на початку XIII ст. Альбігойські війни. Організація централізованого королівського керування у Франції в XII - XIII ст. Реформи Людовика Святого. Становище селянства та селянський рух у Франції в XII - XIII ст. Зовнішня і внутрішня політика Філіппа Красивого. Генеральні штати. Причини та початок Столітньої війни. Повстання у Парижі в 1356 - 1358 рр. Жакерія. Соціальна боротьба у Франції в кінці XIV – на початку XV ст. Бургиньони та арманьяки. Міські повстання та їх наслідки. Жанна д'Арк та закінчення Столітньої війни. Політичний і економічний розвиток Франції в другій пол. XV ст. Правління Людовика XI. Початок формування централізованої абсолютної монархії.

Тема 10 Англія в XII - XV ст.

Норманське завоювання Англії та його наслідки. Посилення королівської влади наприканці XI - першій пол. XII ст. Реформи Генріха Плантагенета. Велика Хартія вольностей і всановлення баронської олігархії в Англії. Виникнення парламенту. Особливості соціально-економічного розвитку Англії в XII - XIII ст. Рух за реформу церкви в другій пол. XIV ст. Повстання Уота Тайлера. Повстання Джека Кеда. Причини, наслідки та підсумки війни Алої та Білої Рози. Особливості соціально-економічного розвитку Англії в XIV - XV ст. та формування абсолютної монархії.

Тема 11 Німеччина в XII - XV ст. Особливості соціально-економічного та політичного розвитку Німеччини. Італійська політика германських імператорів у XII - XIII ст. Німецькі загарблення в слов'янських землях в XI - XIII ст. Спілки німецьких міст XIII - XIV ст. Посилення роздробленості Німеччини в XIII - XIV ст. та розпад імперії.
Тема 12 Італія в XII - XV ст. Особливості розвитку Південної Італії, Сицилії та Папської області. Міста Північної Італії в XII - XV ст. Посилення тиранії та її соціальні передумови. Соціальна боротьба у Флоренції. Повстання чомпи. Особливості становища селянства в різних районах Італії та повстання Дольчино.
Тема 13 Візантія в XII - XV ст. Особливості економічного та політичного розвитку Візантії наприкінці XI - XII ст. Правління династії Комнінов. Соціальна боротьба та єретичний рух XI - XII ст. Пізньовізантійський феодалізм XIII - XV ст. та причини занепаду Візантійської імперії. Боротьба з турками-османами. Падіння Константинополя та його наслідки.
Тема 14 Країни Піренейського півострова в XI - XV ст. Реконкіста в державах Піренейського півострова та її наслідки. Економічний та політичний розвиток Арагону, Кастилії та Португалії в XII - XIV ст. Посилення королівської влади та об'єднання Іспанії в XV ст.
Тема 15 Великі географічні відкриття та формування колоніальної системи. Передумови та етапи географічних відкриттів. Португальські та Іспанські експедиції. Х. Колумб. Відкриття морського шляху в Індію, колоніальні захоплення португальців. Перша навколосвітня подорож. Іспанська колонізація Карибського басейну. Завоювання Мексики і Перу. Португальські колонії. Католицька церква на нових землях. Географічні відкриття в басейні Тихого океану. Наслідки географічних відкриттів.
Тема 16 Західна Європа в XVI – на початку XVII ст. Формування капіталістичних відносин в країнах Західної Європи. Епоха реформації. Німеччина в XVI ст. Реформація в Швейцарії. Іспанія в XVI ст. Італія в XVI ст. Англія в XVI ст. Франція в XVI ст. Західноєвропейський світ на початку XVII ст.

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

РН1	Визначати набір соціально-економічних, політичних, культурних та інших характеристик розвитку суспільства Західної Європи та Візантії доби середніх віків.
РН2	Описувати та обговорювати місце середньовіччя в історії людства: періодизацію історії середніх віків, історію утворення середньовічних держав, структуру середньовічного суспільства, особливості форм правління в державах західної Європи та Візантії, життя і діяльність визначних історичних осіб.

РН3	Усвідомлювати відмінності в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах. Розуміти принципи і методи історичного пізнання. Оцінювати досягнення та історичний досвід середньовіччя.
РН4	Застосовувати основні поняття і терміни з історії західноєвропейського середньовіччя в професійній діяльності. Оцінювати досягнення та історичний досвід.
РН5	Аналізувати та обговорювати основні джерела з історії середніх віків

6. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних результатів

Програмні результати навчання, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна.
Для спеціальності 032 Історія та археологія:

ПР1	Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему
ПР2	Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій і використовувати ці знання у професійній діяльності.
ПР3	Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.
ПР4	Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.
ПР5	Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.

7. Види навчальних занять та навчальної діяльності

7.1 Види навчальних занять

Тема 1. Вступ до курсу. Криза рабовластництва та перехід від античності до середніх віків.
Лк1 "Вступ до курсу. Криза рабовластництва та перехід від античності до середніх віків." (денна) Предмет курсу «Історія середніх віків». Термін «середні віки». Хронологічні межі та періодизація історії середніх віків. Значення середніх віків для історії людства. Сутність феодалізму його соціально-економічна основа. Характерні риси раннього, розвинутого та пізнього середньовіччя. Класифікація середньовічних джерел
СЗ1 "Криза рабовластництва та перехід від античності до середніх віків." (денна) Історія походження терміну «середні віки». Характерні риси раннього, розвинутого та пізнього середньовіччя. Значення середніх віків для історії людства. Сутність феодалізму його соціально-економічна основа. Класифікація середньовічних джерел.
Тема 2. Падіння західної Римської імперії та утворення варварських держав.

Лк2 "Падіння західної Римської імперії та утворення варварських держав." (денна)

Економічна та політична криза Римської імперії. Формування християнської церкви. Загострення соціальної боротьби. «Варварські» народи в Римській імперії IV - V ст.: етнонімічні назви, територія проживання. Велике переселення народів: причини та періоди (хвилі). Загальні типи ранньофеодальних варварських держав, утворених в епоху Великого переселення народів. Особливості процесу становлення феодалізму в королівствах західної Римської імперії.

С32 "Падіння західної Римської імперії та утворення варварських держав." (денна)

Економічна криза Римської імперії. Реформи епохи домінанту. Політична криза. Виникнення військової диктатури. Ідеологія пізньоантичного суспільства. Еволюція християнської церкви. Народні рухи та ересі III – V ст. Стародавні германці: соціальна організація, господарство, побут. Державна та політична організація стародавніх германців. Кельти: племена, територія їх проживання. Господарство та кастово-кланова структура кельтів. Політична та правова система кельтів. Утворення варварських королівств

Тема 3. Франкська держава раннього середньовіччя.

Лк3 "Франкська держава раннього середньовіччя." (денна)

Походження франків. Завоювання франками Галлії. Утворення Франкського королівства Меровінгів у V ст. Господарство та суспільний лад франків у VI - VII ст. Перемога над арабами. Бенефеціальна реформа Карла Мартелла та її соціальні наслідки. Війни франків проти лангобардів та виникнення Папської держави. Зростання Франкської держави при Карлі Великому. Утворення Франкської імперії. Розвиток феодальних відносин в епоху Капролінгів. Причини розпаду імперії Каролінгів. Верденський договір.

С33 "Франкська держава раннього середньовіччя." (денна)

Утворення держави франків на чолі з Хлодвігом. Господарське життя та суспільний устрій франків за даними «Салічної правди». Франкська община та її еволюція у VI–VIII ст. Капітулярії Меровінгів і Каролінгів. Послаблення центральної влади при спадкоємцях Хлодвіга. Роздроблення держави франків. Бенефіційна реформа Карла Мартелла. Перші зіткнення з арабським світом. Зростання держави франків за Карла Великого. Розвиток феодальних відносин та структура феодальної вотчини при Каролінгах. Політична о

Тема 4. Візантія в IV - XI ст.

Лк4 "Візантія в IV - XI ст." (денна)

Утворення Візантійської імперії. Особливості економічного устрою та державний лад Візантії в IV - VI ст. Церква та ересі у Візантії. Політика імператора Юстиніана I. Візантія і слов'яни. Причини, соціальна суть і підсумки іконоборчого руху. Масовий народний рух. Повстання Фоми Слов'янина. Завершення процесу феодалізації. Послаблення центральної влади наприкінці XI ст. Розрив між західною і східною церквами.

СЗ4 "Візантія в IV - XI ст." (денна)

Виникнення Східної Римської (Візантійської) імперії. Специфічні риси раннього візантійського суспільства. Вплив християнства. Політична система Східної Римської (Візантійської) імперії (IV – середина VII ст.). Візантійська імперія за Юстиніана I. Особливості генезису феодалізму у Візантійській імперії. Аграрний лад імперії за даними «Землеробського закону». Міста Візантійської імперії. Іконоборство у VIII–IX ст. Повстання під проводом Фоми Слов'янина. Міжнародне становище та зовнішня політика Ві

Тема 5. Західна Європа в IX - XI ст.

Лк5 "Західна Європа в IX - XI ст." (денна)

Загальні риси феодального ладу Західної Європи в другій половині XI ст. Політична карта Західної Європи в IX - X ст. Набіги арабів, угрів і норманів. Формування сенйоріально-вассальних відносин. Політична роздрібленість Франції в IX - XI ст. і політика перших Капетингів. Суспільний лад англосаксонських королівств у період раннього середньовіччя. Датські завоювання та їх значення в історії Англії. Особливості розвитку феодалізму в Німеччині. Утворення єдиної німецької ранньофеодальної держави.

СЗ5 "Західна Європа в IX - XI ст." (денна)

Виникнення Французького королівства. Політичний устрій Франції наприкінці IX-XI ст. Політичний розвиток Італії у другій половині VIII-X ст. Формування феодальних відносин в Італії. Італійські міста у VIII-X ст. Виникнення єдиного німецького королівства. Соціальні відносини у Німеччині у IX - на початку XI ст. Утворення німецької імперії. Імперська церква у Німеччині (X – початок XI ст.). Зовнішня політика німецьких імператорів у X - на початку XI ст. Суспільний лад англосаксів у VII-VIII ст. Зав

Тема 6. Середньовічні міста.

Лк6 "Середньовічні міста." (денна)

Теорії походження міст у середні віки. Причини виникнення середньовічних міст як центрів ремесла і торгівлі. Боротьба міст з сеньорами, її соціальні основи і наслідки. Форми міського самоврядування. Цеховий лад. Торгівля і кредит у Західній Європі в XI - XV ст.

СЗ6 "Середньовічні міста." (денна)

Теорії походження та причини виникнення середньовічних міст. Відокремлення ремесла від сільського господарства, формування міського життя. Населення та зовнішній вигляд середньовічних міст. Боротьба міст з сеньорами, формування міського самоуправління. Середньовічні стани міського населення. Цеховий устрій середньовічних міст. Становище цехових підмайстрів і учнів їх боротьба з майстрами. Боротьба цехів з патриціями. Торгівля і кредит у Західній Європі в XI - XV ст. Купецькі гільдії.

Тема 7. Церква в Західній Європі V - XV ст. Хрестові походи.

Лк7 "Церква в Західній Європі V - XV ст. Хрестові походи." (денна)

Еволюція християнської церкви. Економічна база церкви й папства. Суспільно-політична роль церкви й папства. Церковні чернечі ордени. Єретичний рух. Інквізиція. Передумови та причини хрестових походів. Перший хрестовий похід. Держави хрестоносців на Сході. Хрестові походи XII ст. Четвертий хрестовий похід. «Дитячі» хрестові походи. Підсумки та значення хрестових походів. Рицарство, його побут та менталітет у добу розвинутого середньовіччя.

С37 "Церква в Західній Європі V - XV ст. Хрестові походи." (денна)

Церковний розкол 1054 р.: причини, суть та наслідки. Становлення християнської догматики. Вселенські собори. Суспільно-політична та економічна роль церкви й папства в Західній Європі. Виникнення чернецтва. Чернечі ордени (XII – XIII ст.). Боротьба католицької церкви з єресями, її форми. Священна інквізиція. Історичні передумови, причини і характер хрестових походів. Початок хрестового руху. Похід бідноти. Перший хрестовий похід рицарів. Падіння Єрусалиму. Держави хрестоносців на Близькому Сході.

Тема 8. Культура середніх віків V - XVI ст.

Лк8 "Культура середніх віків V - XVI ст. Франція в XII - XV ст." (денна)

Роль християнської церкви в розвитку духовної культури країн Західної Європи в середні віки. Західноєвропейська наука та університети XI - XV ст. Середньовічна міська культура. Мандрівні театри. Рицарська культура: виховання, призначення та соціальна роль середньовічного рицарства. Мистецтво та основні архітектурні стилі Західної Європи X - XVI ст. Література. Гуманізм. Особливості Візантійської культури.

С38 "Культура середніх віків V - XVI ст. Франція в XII - XV ст." (денна)

С314 Основні завдання і напрями середньовічної культури. Характеристика підтипів художньої культури середніх віків. Міська культура Середньовіччя. Народна культура Середньовіччя. Лицарська культура. Готичний стиль. Романський стиль. Перші європейські університети та система освіти в культурі середньовіччя. Італійський гуманізм і його соціальне коріння. Наука XVI ст. Культурні особливості Візантії.

Тема 9. Франція в XII - XVст.

Лк9 "Франція в XII - XVст." (денна)

Посилення королівської влади та подолання роздробленості Франції в XII ст. Боротьба французьких королів з Англією в XII – на початку XIII ст. Реформи Людовика Святого. Становище селянства та селянський рух у Франції в XII - XIII ст. Зовнішня і внутрішня політика Філіппа Красивого. Столітня війна. Соціальна боротьба у Франції в кінці XIV – на початку XV ст. Міські повстання та їх наслідки. Політичний і економічний розвиток Франції в другій пол. XV ст. Правління Людовика XI.

С39 "Франція в XII - XVст." (денна)

Посилення королівської влади у Франції в XII - на початку XIII ст. Реформи Людовіка IX. Початок станової монархії у Франції, її особливості. Становище селянства та селянський рух у Франції в XII - XIII ст. Причини і початок Столітньої війни. Жакерія. Соціальна боротьба у Франції в кінці XIV – на початку XV ст. Відновлення Столітньої війни. Жанна д'Арк. Завершення політичного об'єднання Франції. Людовік XI.

Тема 10. Англія в XII - XV ст.
Лк9 "Англія в XII - XV ст." (денна) Посилення королівської влади наприканці XI - першій пол. XII ст. Реформи Генріха Плантагенета. Велика Хартія вольностей і всановлення баронської олігархії в Англії. Виникнення парламенту. Особливості соціально-економічного розвитку Англії в XII - XIII ст. Рух за реформу церкви в другій пол. XIV ст. Війна Алої та Ілої Рози. Особливості соціально-економічного розвитку Англії в XIV - XV ст. та формування абсолютної монархії.
С39 "Англія в XII - XV ст." (денна) Вплив нормандського завоювання на соціально-політичний розвиток Англії. Реформи Генріха II. Зовнішня політика династії Плантагенетів у другій половині XII ст. Зовнішня і внутрішня політика Іоанна Безземельного. Велика хартія вольностей. Особливості формування станової монархії в Англії. Походження парламенту, його соціальна і політична роль. Соціально-економічний розвиток Англії у XIV ст. Рух за реформу церкви в Англії. Джон Вікліф. Повстання Уота Тайлера.
Тема 11. Німеччина в XII - XV ст.
Лк11 "Німеччина в XII - XV ст." (денна) Особливості соціально-економічного та політичного розвитку Німеччини. Італійська політика германських імператорів у XII - XIII ст. Клонійський рух і піднесення папства. Боротьба та інвеститура. Вормський конкордат. Німецькі загарблення в слов'янських землях в XI - XIII ст. Посилення роздробленості Німеччини в XIII - XIV ст. та розпад імперії.
С311 "Німеччина в XII - XV ст." (денна) Піднесення папства. Боротьба та інвеститура. Вормський конкордат. Особливості соціально-економічного розвитку німецьких земель у XIV–XV ст. Німеччина за Сигізмунда Люксембурзького. «Золота булла» Карла IV Люксембурга. Закріплення політичного роздроблення Священної Римської імперії. Соціально-економічне і політичне становище Священної Римської імперії в кінці XIV–XV ст. Максиміліан I. Держава Тевтонського Ордену в Пруссії. Занепад папства і впливу Католицької Церкви у XIV–XV ст.
Тема 12. Італія в XII - XV ст.
Лк12 "Італія в XII - XV ст." (денна) Особливості розвитку Південної Італії, Сицилії та Папської області. Міста Північної Італії в XII - XV ст. Посилення тиранії та її соціальні передумови. Соціальна боротьба у Флоренції. Повстання чомпи. Особливості становища селянства в різних районах Італії та повстання Дольчино.
С312 "Італія в XII - XV ст." (денна) Війни Фрідріха Барбароси з італійськими містами. Ломбардська ліга. Виникнення системи поліцентризму в Італії. Економічний розвиток Італії в XIII - XV ст. Зародження капіталістичних відносин.

Тема 13. Візантія в XII - XV ст.
Лк13 "Візантія в XII - XV ст." (денна) Особливості економічного та політичного розвитку Візантії в кінці XI - XII ст. Правління династії Комнінов. Соціальна боротьба та єретичний рух XI - XII ст. Пізньовізантійський феодалізм XIII - XV ст. та причини занепаду Візантійської імперії. Боротьба с турками-османами. Падіння Константинополя та його наслідки.
СЗ13 "Візантія в XII - XV ст." (денна) Візантійська імперія часів останніх Македонців і перших Комнінів (кінець XI – початок XII ст.). Правління Олексія I. Особливості внутрішньої і зовнішньої політики Комнінів та Ангелів. Міждинастичні конфронтації. Причини кризи управління імперією на рубежі XII – початку XIII ст. Четвертий Хрестовий похід і падіння Східної Римської (Візантійської) імперії. Відновлення Східної Римської (Візантійської) імперії. Імператори з династії Палеологів. Причини занепаду Візантії у кінці XIV – першій половині XV ст.
Тема 14. Країни Піренейського півострова в XI - XV ст.
Лк10 "Країни Піренейського півострова в XI - XV ст." (денна) Становище держав Піренейського півострова в XI–XIII ст. Реконкіста в державах Піренейського півострова та її наслідки. Економічний та політичний розвиток Арагону, Кастилії та Португалії в XII - XIV ст. Посилення королівської влади та об'єднання Іспанії в XV ст.
СЗ10 "Країни Піренейського півострова в XI - XV ст." (денна) Арабське завоювання Вестготського королівства. Мусульманське володарювання на території Піренейського півострова. Виникнення іспано-християнських держав і початок Реконкісти. Культурне піднесення арабської ал-Андалуз (VIII–X ст.). Вирішальні успіхи Реконкісти. Особливості соціально-політичної організації держав Піренейського півострова у XII – XIII ст. Станові монархії. Об'єднання Іспанії та завершення Реконкісти.
Тема 15. Великі географічні відкриття та формування колоніальної системи.
Лк15 "Великі географічні відкриття та формування колоніальної системи." (денна) Передумови та етапи географічних відкриттів. Португальські та Іспанські експедиції. Х. Колумб. Відкриття морського шляху в Індію, колоніальні захоплення португальців. Перша навколосвітня подорож. Іспанська колонізація Карибського басейну. Завоювання Мексики і Перу. Португальські колонії. Католицька церква на нових землях. Географічні відкриття в басейні Тихого океану. Наслідки географічних відкриттів.
СЗ15 "Великі географічні відкриття та формування колоніальної системи." (денна) Португальські та Іспанські експедиції. Х. Колумб. Відкриття морського шляху в Індію, колоніальні захоплення португальців. Перша навколосвітня подорож. Іспанська колонізація Карибського басейну. Завоювання Мексики і Перу. Португальські колонії. Католицька церква на нових землях. Географічні відкриття в басейні Тихого океану. Наслідки Великих географічних відкриттів.
Тема 16. Західна Європа в XVI – на початку XVII ст.

Лк16 "Західна Європа в XVI – на початку XVII ст." (денна) Формування капіталістичних відносин в країнах Західної Європи. Епоха реформації. Німеччина в XVI ст. Реформація в Швейцарії. Іспанія в XVI ст. Італія в XVI ст. Англія в XVI ст. Франція в XVI ст.
СЗ16 "Західна Європа в XVI – на початку XVII ст." (денна) Соціально-економічне і політичне становище Німеччини в XVI ст. Вчення М. Лютера. Томас Мюнцер і народна Реформація. Селянська війна у Німеччині: основні райони, програмні документи, значення. Цвингліанська Реформація у Швейцарії. Кальвіністська Реформація. Утвердження династії Тюдорів в Англії. Генріх VII та Генріх VIII. Реформація та релігійна боротьба в Англії в сер. XVI ст. Англія в період Єлизавети I. Італія та Франція в період італійських воєн. Феодална роздробленість Італії.

7.2 Види навчальної діяльності

НД1	Підготовка до семінарського заняття за темами 1-16
НД2	Написання та захист курсової роботи
НД3	Підготовка мультимедійних презентацій за темами 7, 8, 15.
НД4	Виконання обов'язкових домашніх завдань у робочому зошиті (складання словника термінів та понять)
НД5	Підготовка до Крок-2

8. Методи викладання, навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1	Інтерактивні лекції
МН2	Проблемний семінар
МН3	Метод ілюстрацій

Для засвоєння теоретичного матеріалу курсу використані словесний та наочний метод викладання.

Лекції надають студентам теоретичну основу знань про політичну, економічну, соціальну та культурну історію країн Західної Європи та Візантії впродовж понад як тисячі років від падіння Західної Римської імперії до початку XVII ст. (РН 1). Лекції доповнюються семінарськими заняттями, які надають студентам можливість аналізувати та критично оцінювати набуті теоретичні знання. (РН 2 та РН 3). Написання курсової роботи передбачає ідентифікацію студентами історичної термінології та фактажу за часовими та територіальними ознаками. (результати навчання РН 1, РН 2, РН 3). Самостійному навчанню сприятиме підготовка до семінарських занять, презентації, а також робота над курсовою роботою. Під час демонстрації презентацій студенти розвиватимуть навички комунікативного спілкування, критичного та аналітичного мислення.

9. Методи та критерії оцінювання

9.1. Критерії оцінювання

Шкала оцінювання ECTS	Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
A	Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	$90 \leq RD \leq 100$
B	Вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	$82 \leq RD < 89$
C	Загалом правильна робота з певною кількістю помилок	4 (добре)	$74 \leq RD < 81$
D	Непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	$64 \leq RD < 73$
E	Виконання задовольняє мінімальні критерії	3 (задовільно)	$60 \leq RD < 63$
FX	Можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$35 \leq RD < 59$
F	Необхідний повторний курс з навчальної дисципліни	2 (незадовільно)	$0 \leq RD < 34$

9.2 Методи поточного формативного оцінювання

МФО1	Опитування та усні коментарі викладача за його результатами
МФО2	Перевірка та оцінювання письмових завдань
МФО3	Перевірка звіту-конспекту теоретичного матеріалу
МФО4	Захист презентацій

9.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

МСО1	Виконання пошуково-дослідного завдання (підготовка, презентація, захист)
МСО2	Поточні контрольні роботи (проміжний модульний контроль)
МСО3	Підсумковий контроль: екзамен
МСО4	Ситуативні завдання (усне опитування або письмове завдання)
МСО5	Написання та захист курсової роботи

Контрольні заходи:

3 семестр		100 балів
МСО1. Виконання пошуково-дослідного завдання (підготовка, презентація, захист)		10
	2x5	10
МСО2. Поточні контрольні роботи (проміжний модульний контроль)		20
	2x10	20
МСО3. Підсумковий контроль: екзамен		40

	тести	40
МСО4. Ситуативні завдання (усне опитування або письмове завдання)		30
		30

Контрольні заходи в особливому випадку:

3 семестр		100 балів
МСО1. Виконання пошуково-дослідного завдання (підготовка, презентація, захист)		10
	підготовка, презентація	10
МСО2. Поточні контрольні роботи (проміжний модульний контроль)		20
	тести (2х10)	20
МСО3. Підсумковий контроль: екзамен		40
	тести	40
МСО4. Ситуативні завдання (усне опитування або письмове завдання)		30
		30

Курсова робота:

3 семестр		100 балів
МСО5. Написання та захист курсової роботи		100
	виклад теоретичного матеріалу	50
	оформлення бібліографії	10
	захист	40

Форма підсумкового контролю: – іспит, що проводиться у письмовій формі за тестовими технологіями.

10. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

10.1 Засоби навчання

ЗН1	Графічні засоби (історичні карти, схеми, портрети тощо)
ЗН2	Мультимедіа, відео- і звуковідтворювальна, проєкційна апаратура (проєктори, екрани, смартдошки тощо)

10.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література	
1	Балух В. О., Коцур В. П. Історія середніх віків: У2-х т. – Т.1. Раннє Середньовіччя: курс лекцій. Чернівці: Наші книги, 2016. 496 с. – URL: https://www.twirpx.com/file/1129430/

2	Балух В. О., Коцур В. П. Історія середніх віків: У2-х т. – Т.2. Високе та пізнє Середньовіччя: курс лекцій. Чернівці: Наші книги, 2016. 616 с. – URL: https://www.twirpx.com/file/1378279/
3	Балух В. О. Ранньомодерна Європа: підручник. Чернівці: Наші книги, 2016. 704 с.
4	Балух В. Практикум з історії Середніх віків. : навч. посібник. 2-ге вид. Чернівці: Наші книги, 2016. 424 с.
5	Балух, В. О. Культура ранньомодерної Європи : підручник. Харків: Фоліо, 2017. 495 с.
Допоміжна література	
1	Пустиннікова І. С. Середньовічні замки Європи. Харків, 2011. 160 с.
2	Abulafia David. The Western Mediterranean Kingdoms: The Struggle for Dominion, 1200-1500. Routledge, 2016. 321 p. - URL: https://www.twirpx.com/file/3019424/
3	Anderson R. Medieval & Renaissance City. 2013. 92 p. - URL: https://www.twirpx.com/file/2637191/
4	Bartlett Robert. Blood Royal: Dynastic Politics in Medieval Europe. Cambridge University Press, 2020. 672 p. - URL: https://www.twirpx.com/file/3183659/
Інформаційні ресурси в Інтернеті	
1	Все для історика .Форум «історія середніх віків» - URL: https://istoryk.at.ua/forum/7
2	История Средних веков. - URL: https://www.twirpx.com/files/science/historic/vsm/middleage/
3	Середньовічні історичні джерела. – URL: http://vostlit.info
4	Центры медиевистики. - URL: https://medieval.hse.ru/centres
5	Медієвіст.- URL: https://www.medievist.org.ua/
6	Рудь М.О. Історія західноєвропейського Середньовіччя. Хрестоматія. URL: https://www.twirpx.com/file/1751909/
7	Крижановська О.О., Крижановський О.П. Історія середніх віків: Вступ до історії західноєвропейського Середньовіччя. URL: https://www.twirpx.com/file/1766680/